

EHITUSPÄRANDI HOIDMINE ROHUJUURETASANDIL

Andrus Rehemaa

Sajandivahetusest alates on Eesti linnades asutatud mittetulundusühinguid, mille nimes on ühisosa „säästva renoveerimise infokeskus“. Nende suupäraselt SRIKideks lühendatud ühenduste taga on inimesed, keda liidab huvi Eesti ehituspärandi vastu ning mõistmine, et pärandit on vaja hoida ja traditsioone säilitada.

Esimese SRIKi rajamisele Tallinnas pani aluse selle praeguse Kalamaja maja näitliku restaureerimise projekt koostöös asjatundjatega Rootsist. Tallinnas kujunesid ka seni SRIKide töö aluseks olevad põhitegevused: ajalooliste majade omanike, elanike, huviliste ja spetsialistide nõustamine ning restaureerimiskoolituste ja -seminaride korraldamine. Suure panuse traditsiooniliste ja loodus-sõbralike remondivõtete laiemasse levikusse andis restaureerimistarvete kaupluse avamine SRIKi majas.

Tallinna SRIKi eestvedaja Tarmo Andre Elvisto peab rohkem kui 15 tegutsemisaastale tagasi vaadates kõige suuremaks kordaminekuks seda, et üldiselt on ajalooliste puitmajade asjakohane renoveerimine ja restaureerimine Eestis muutunud populaarseks. Muredest nimetab ta seda, et võrreldes algusaegadega on vähenenud või päris kadunud riigi ja linna tegevustoetused. Püsitoetuseta on raske tagada katkematut tegevust. Tallinna SRIKi suundumus on saada traditsioonilise ehituse tugevamaks pädevuskeskuseks ja selle nimel on koos Eesti ülikoolidega tehtud ka ehitusmaterjalide teadusuuringuid.

Tosin aastat tegutsenud Tartu SRIKi põhitegevused on samuti olnud nõustamine ja koolituste korraldamine. Veidi üle aasta tagasi asutati restaureerimiskeskus, mille silmapaistvaim osa on restaureerimistöökoda, kus huvili-

sed saavad meistri juhendamisel õppida õigeid töövõtteid ja kaasavõetud eseme ise korda teha. Juhatuse liikme Kristina Kurmi sõnul on restaureerimiskeskuse rajamine andnud Tartu SRIKile uue hingamise, laiendanud huviliste ringi ja toonud MTÜsse uusi liikmeid. Sellega koos on aga kasvanud ühingu püsikulud, millele üritatakse leida katet projektitoetustest ja koostööst linnaga. Kahjuks pole seni õnnestunud lõpetada Aleksandri tänava ajaloolise väikese puumaja restaureerimist. Maja andis SRIKile kasutada Tartu linn. 2016. a korraldati selle tarvis uue algatusena restaureerimislaager, mis saab tänava jätku.

SRIKe on asutatud teistesegi linnadesse (Viljandisse, Pärnusse, Võrru ja Rakverre), kuid peale Tartu ja Tallinna on see aktiivselt tegutsema jäänud veel ainult Paides. Sealse edu võti on olnud erinevate kogukondlike algatuste tihe koostöö. Paide SRIKi juht Rainer Eidemiller arvab, et asendamatu on olnud linna toetus, tänu millele on Paide kogukonnakeskusel, mille juurde SRIK kuulub, kasutada majad vanalinnas. SRIKi senise tegevusega on Eidemiller rahul, kuid tõdeb, et tuleks leida ka uusi ideid, et suunata keeruliste omandisuhete pärast tühjalt seisvate ajalooliste hoonete olukorda paremuse poole.

Viljandi SRIKi nüüdseks soikunud tegevuse kunagine eestvedaja ja praegu Tartus restaureerimiskauplust pidav Kati Männik nendib, et SRIKi püsimine väiksemas kohas sõltub pahatihti üheainsa inimese ettevõtlikkusest. Samas näitab see tema hinnangul seda, et ühest inimesest piisab, et hakata ehituspärandi hoidmisega rohujuuretasandil tegelema. Et aga õhinapõhine algatus ei vaibuks, on vaja kohaliku võimu tuge.

(1) 2016. a suvel toimus Tartus Aleksandri tänaval esimene restaureerimislaager. Foto Kristjan Bachman (2) President Kersti Kaljulaid külastas 2017. a alguses Paide Wabalinna maja ja sealset SRIKi töökoda. Foto Jan Vutt